

Sportmúltunkról – sportmúltunkból

Killyéni András:
Kolozsvár sport-kultúr-
története Trianon előtt
(1868–1920)
Kolozsvár, 2012.
Zeidler Miklós:
A labdaháztól a Nép-
stadionig. Sportélet
Pesten és Budán a
18–20. században.
Pozsony, Kalligram, 2012.

Viszonylag ritka, hogy a Magyar Napló hasábjain egyszerre két könyvről szól egy ismertetés. Jelen esetben a tematika miatt indokolt az együttes bemutatás, 2012-ben ugyanis két magyar sporttörténettel foglalkozó kötet is megjelent határainkon túl.

Killyéni András – a MOL Romania fiatal informatikus-mérnöke – Kolozsvárott jelentette meg a budapesti Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Karán folytatott doktori tanulmányai során elkészített és sikeresen megvédett PhD-disszertációját, saját kiadásban. Utóbbi tény két dologra világít rá: nem egyszerű a határokon túl élőknek magyar nyelvű könyvet megjelentetni, ugyanakkor van, aki nem ismer lehetetlent.

Killyéni András a magyar sportmúltban jelentős szerepet játszó Kolozsvár sportéletét tárja elénk a kiegyezést követő esztendőktől a trianoni békediktátum aláírásáig. A kötet lapjain megelevenedik az erdélyi főváros kiemelkedő sportélete, amelyet a szerző a magyar kultúrtörténet részének tart. Felmerül a kérdés, hogy azért-e, mert a sportot meghonosító, azt szenvedélyesen „üzők” a kor értelmiségijeitől kerültek ki, vagy azért, mert a sport is szervesen kapcsolódik a kultúrához. Killyéni András álláspontja, hogy a sport mindig a kultúra része. Hogy milyen sportot „üzték” Kolozsvárott? Lövészet, vívás, atlétika, korcsolyázás, labdarúgás, kerékpározás, torna... és a sort hosszasan lehetne folytatni. Ahogy hosszú felsorolást igényelnének azok nevei is, akik sokat tettek a kolozsvári sportéletért, vagy annak aktív résztvevői voltak. Gondoljunk csak dr. Haller Károlyra, Kolozsvár legendás hírű polgármesterére, báró Jósika Lajosra, aki sportvezetőként és mecénásként tett rengeteget Kolozsvár sportjáért, vagy az 1908-as londoni olimpiai játékokon magasugrásban (188 cm-es eredménnyel) ezüstérmet szerzett Somodi Istvánra,

avagy a kolozsvári sportélet kiemelkedő alakjára, a tornászok és vívók mesterére, Vermes Lajosra.

Bő teret kaptak az egyes egyesületek – Torna- és Vívó Egylet, Kolozsvári Atlétikai Club, Kolozsvári Korcsolyázó Egylet – és az általuk szervezett versenyek is; valamint nem hiányoznak a kötetből a Kolozsvárott megfordult sporthírességek, a technikai újdonságok, a sportpályák és a stadion építésének körülményei. De ugyanúgy olvashatunk az iskolai sportélet eseményeiről – lett legyen annak színtere a református avagy a katolikus középfokú tanintézet, az egyetemen vagy az akadémiák.

A sport áldásos hatásait azonban nem minden esetben tekintette mindenki elsődlegesnek, hiszen voltak más érdekek is: 1903. május 3-án például Kolozsvár rendőrkapitánya mindenfajta sporttevékenységet megtiltott a várost körülvevő területeken, hogy a résztvevők ne tapossák le a bivalycsordák számára oly fontos legelőket. Ezzel hosszú évek után megszűntek a „bivalyréti” labdarúgó mérkőzések, de természetesen csak ott, hiszen a sportélet ment tovább.

Killyéni Andrásnak számos forrást kellett felkutatnia, hogy bemutathassa Kolozsvár sportéletének több mint 50 esztendejét; a korabeli országos és helyi sajtó, valamint a különböző helyi, korabeli iskolai kiadványok, a városi rendeletek, a korszakra vonatkozó sport- és művelődéstörténeti munkák mellett fotók és plakátok százait nézte át, és több tucatot közre is adott közülük.

*

Más megközelítésű és más jellegű a „hivatásos történész”, Zeidler Miklós az Eötvös Loránd Tudományegyetem oktatójának munkája. Ő, aki a két világháború közti Magyarország diplomácia- és politikatörténetének elismert szakembere, a sporttörténetet amolyan „hobbiként” műveli. Ez azonban nem az írásai színvonalára vonatkozó észrevétel, hanem a jelzése annak – amit a szerző maga is megfogalmazott –, hogy a magyar sport történetével való foglalkozás számára egyfajta kikapcsolódás. Akik figyelemmel kísérték eddigi, mintegy két évtizedes történészi pályafutását, azok ismerték sport-

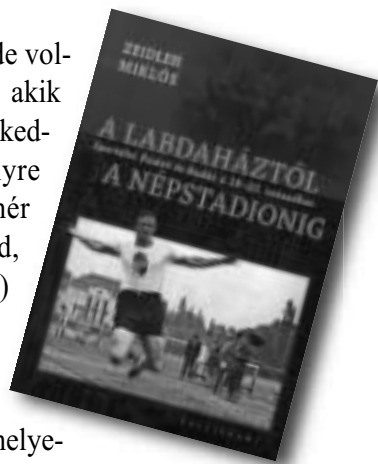

múltunkkal foglalkozó írásait is, amelyek különböző – számos esetben nem sportszakmai – folyóiratokban, tanulmánykötetekben jelentek meg. Ezért is dicsérendő és örömteli, hogy Zeidler Miklós eleget tett a Kalligram Könyv- és Lapkiadó Kft. igazgatója, Szigeti László felkérésének, hogy állítson össze egy kötetet a legfontosabbnak vélt sporttémájú tanulmányaiból. A közlemények többsége olyan, amely napjainkban is aktualitással bír, hiszen például a „nemzeti sportstadion” ügye ma is sportpolitikai és építészeti viták középpontjában áll. S milyen a történelem s az élet? Ez a kérdés 1896-tól foglalkoztatta Budapest mindenkori vezetőit és számos stadionterv készült – különböző budapesti helyszínekre –, amelyeket olyan személyek jegyeztek többek között, mint az 1896-os athéni olimpiai játékok kétszeres bajnoka, a nagyszerű építészmérnök Hajós Alfréd.

A sok terv és álom után végül is 1953-ban nyitotta meg kapuit a Népstadion (ma Puskás Ferenc Stadion), amely oly sok magyar sportsiker színhelye lehetett; s talán lesz a jövőben is. A remény akkor válhat csak valósággá, ha megmarad, versenyeket rendeznek benne és sikeresek lesznek sportolóink. Természetesen nem „neheztelne” senki sem, ha „csak” a tervezett új stadionban érnék majd el kiemelkedő sikereket sportolóink, akik ismertsége bizonyára lenne olyan, mint azé a százé, akik 1927-ben Magyarország legkedveltebb sportolói voltak; az erről szóló tanulmány külön érdekessége a kötetnek. Feleleveníti, hogy 1927 januárjában a Nemzeti Sport arra szólította fel a „magyar sportközönséget”, hogy a lapban mellékelt szavazólap segítségével állítsák össze „a 100 legkiválóbb s legnépszerűbb, ma aktív magyar sportember” listáját. A tanulmány végigveszi a szavazás menetét, az időközben alakuló sorrendet, és ami a ma olvasója számára lényeges, közli az eredményt és egyúttal különböző táblázatok segítségével képet ad a vidék és Budapest, valamint a sportegyesületek és a sportágak helyzetéről is.

A népszerűségi rangsorban – amikor a férfiak és a nők együtt soroltattak rangsorba – Bárány István úszó végzett az első helyen, megelőzve a kor egyik legnagyobb labdarúgó fenomenáját, Orth Györgyöt, a Hungária FC (korábban és később MTK – Sz. S.) válogatott játékosát.

Ma talán meglepő, de voltak olyan sportolók is, akik több sportágban jeleskedtek. A hetedik helyre került Somfai Elemér (eredetileg Stromfeld, később vitéz Somfay) öttusában és atlétikában is kiemelkedő teljesítményt nyújtott, vagy a tizenegyedik helyezett Kehrling Béla a tenisz mellett az asztaliteniszben is kiválóan teljesített.

A hölgy sportolók közül a legjobb helyezést – a harmincnyolcadik helyre beérve – Stieber Lotti érte el, aki műkorcsolyázásban és úszásban volt „megkerülhetetlen” a korban.

A Nemzeti Sport egykori vállalkozása azt is jelzi, hogy a sport iránti érdeklődés már a XX. század első évtizedeiben is igen élénk volt Magyarországon, az eredményessége pedig egészen imponáló volt az 1930-as években!

Zeidler Miklós három másik tanulmánya a magyar sportélet kialakulását, a sportnyelv megjelenését idézi, a XVIII–XIX. század időszakából. Érdekes ezeknél is egy kicsit elidőzni: az első sportkifejezések megjelenése a magyar nyelvben, a korabeli testgyakorlatok, a külföldről hozott példák és onnan érkezett mesterek mind a magyar sportmúlt részei, akik tevékenyen járultak hozzá a későbbi sikerekhez. A tanulmányok figyelmet érdemlőek és egyúttal tanulságul – netán útmutatóul is szolgálhatnak a jelen és a jövő sportvezetői számára (is), mert a múlt – s ebben a sportmúlt is benne foglaltatik – ismerete nélkül még az is előfordulhat, hogy olyan hibákat követünk el, amiket elkövettek már eleink is, és lehet, hogy azok egy része végzetes lehet. Ezt pedig jó lenne elkerülni a sport világában is. Bízunk benne, hogy ehhez Zeidler Miklós és Killyéni András most olvasott könyvei is hozzájárulhatnak. A szerzők a sportot az életük részének tekintik, s munkáikkal kimondatlanul is igyekeznek útmutatóval szolgálni, érdemes figyelni rájuk. Megérdemlik, ők és a témáik is.

Szakály Sándor